

1. Podnik, podnikání, legislativní úprava podnikání

Podnik – Soubor hmotných, osobních a nehmotných složek podnikání

Cílem – je vyrábět výrobky nebo poskytovat služby za účelem dosažení zisku

Využívá – přírodní zdroje, hmotné statky (budovy, stroje), peníze a práci lidí

Znaky – právní samostatnost, ekonomická samostatnost, dispozice a kombinace výrobních faktorů

Podle velikosti – drobné (do 10 zam.), malé (10 – 99), střední (100 – 499), velké (nad 500)

Formy podnikání – obchodní společnosti (kapitálové – s.r.o., a.s.; osobní – v.o.s, k.s.)

- soukromé podniky – živnosti
- státní podniky
- družstva
- nadace, neziskové organizace

Druhy – výrobní, obchodní, poskytující služby

Vlastnictví – soukromé, družstevní, státní, církevní, obce, nadace, politické strany a zájmová sdružení

Podnikání – samostatná činnost prováděna samostatně pod vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost za účelem dosažení zisku

- rozhoduje se – co se bude vyrábět; kde; co se k tomu bude potřebovat; kde se sežene kapitál; jaká bude právní forma
- riziko neúspěchu

Podnikání fyzických osob – živnostenský list (ohlašovací živnost)

- koncese (koncesovaná živnost)

Podnikání právnických osob – obchodní společnosti (s.r.o., v.o.s., a.s., k. s.)

Právní úprava – občanský zákoník, obchodní zákoník, zákon o živnostenském podnikání, daňový zákon, zákon o účetnictví

2-3. Formy právnických a fyzických osob

Podnikatel:

- osoba zapsaná v OR (obchodní rejstřík)
- osoba podnikající na základě živnostenského oprávnění
- osoba podnikající na základě jiného než ŽO podle zvl. předpisů – lékaři
- osoba, která provozuje zemědělskou výrobu

Fyzické osoby:

- podnikají na základě živnostenského oprávnění nebo koncese
- provozují svobodná povolání
- zemědělský podnikatel (z.252/1997Sb)

Právnické os.:

- **ziskové** – státní podniky, soukromé podniky, obchodní společnosti (osobní, kapitálové), družstva
- **neziskové** – rozpočtové, příspěvkové, ostatní (občanská sdružení, nadace apod.)

Obchodní společnosti:

- **veřejná obchodní společnost (v. o. s.)** – min. 2 osoby (jak FO, tak PO) – společenská smlouva a povolení živnosti
ručení – společníci společně veškerým svým (i osobním) majetkem
jednání – každý sám nebo určeno ve smlouvě
zisk – rozdělí se rovným dílem
zdroj kapitálu – vklady společníků + zisk společnosti

- **komanditní společnost (k.s.)** – min. 2 osoby – komplementář + komanditista – společenská smlouva + povolení živnosti
ručení – komplementáři (celým svým majetkem), komanditisté (do výše nesplaceného vkladu)
jednání – vždy komplementáři (návrh na zápis do OR ale podepisují oba)
zisk – dle smlouvy
zdroj kapitálu – vklady komanditistů

- **společnost s ručením omezeným (spol. s.r.o.; s.r.o.)** – min. 1 (zakladatelská listina) max. 50 (společenská smlouva) společníků – dokument obsahuje: název, sídlo, předmět podnikání, výši základního jmění, jména společníků a jejich vklady
ručení – společnost neomezeně, společníci do výše vkladu
jednání – nejvyšší orgán: valná hromada (jmenuje a odvolává jednatele)
statutární orgán: 1 nebo několik jednatelů (jen FO)
kontrolní orgán: dozorčí rada (min 3 členy)
zisk – podle výše vkladu, rezervní fond minimálně 10% základního kapitálu
základní kapitál – vklady společníků – min. 200 000,-kč

- **akciová společnost (a.s.)** – zakladatelská listina (pokud 1 člen – vždy pouze PO) + stanovy + valná hromada o založení společnosti
ručení – společnost celým svým majetkem (akcionáři neručí)
jednání – nejvyšší orgán: valná hromada (volí představenstvo a dozorčí radu)
statutární orgán: představenstvo
kontrolní orgán: dozorčí rada
zisk – podle počtu akcií
základní kapitál – 2 mil. bez veřejné nabídky, 20 mil. s veřejnou nabídkou

4. Daňová soustava v ČR, členění daní

Daň – povinná platba do rozpočtu státu

Daňová soustava – soustava daní státu, jejíž cílem je zajistit dostatek finančních prostředků pro stát – je to základní složka rozpočtu

Funkce

- fiskální** – vytvořit státní rozpočet, který zabezpečí financování státního hospodářství
- regulační** – regulace spotřeby
- sociální** – řeší sociální a kulturní potřeby ve státě
- stimulační** – produktivní využití majetku

Z daní se financuje:

- plně** – armáda, policie, veřejná správa, tvorba a údržba administrativy
- částečně** – starobní důchody a péče o staré lidi, zdravotní péče, vzdělávání, sociální péče, podpora v nezaměstnanosti, ochrana přírodního bohatství, veřejná doprava

Daň je platba:

- nedobrovolná a povinná** – povinnost je uložena ze zákona
- finančně nenávratná** – není nárok na protiplnění
- neekvivalentní** – někdo dostane více než vložil
- neúčelová** – nelze ovlivnit, na co se moje peníze použijí

Dělení daní:

- přímé** – daň z příjmů – fyzických (15%) a právnických (19%) osob
 - daň majetková – daň z nemovitosti, dědická, darovací, z převodu nemovitosti, silniční
- nepřímé** – univerzální – DPH
 - selektivní – spotřební daň (alkohol, cigarety, pohonné hmoty)
 - ekologická – výrobky a technologie škodící životnímu prostředí

8. Pracovníci a práce. Produktivita práce a její měření

Práce: je cílevědomá lidská činnost, kterou si člověk přisvojuje předměty přírody, přizpůsobuje si je a přetváří tak, aby vyhovovaly k uspokojení jeho potřeb

Pracovníci: se člení podle obsahu jejich činnosti

dělníci – vyučení (škola), zaškolení (kurz), zaučení (instruktáž), stálý nebo sezónní

technicko hospodářští pracovníci – administrativa + inženýrsko-technický pracovník (příprava a řízení výroby) + management (jménem vlastníků řídí a kontrolují firmu)

pomocní a obsluhující pracovníci - pomocné technické práce, převážně manuální (řidič osobního vozu, topič, uklízečky, hlídači, ...)

učni – získávají kvalifikaci

Produktivita práce: vyjadřuje množství užitých hodnot vytvořených za jednotku času bez ohledu na vynaložené náklady. Vyjadřuje úroveň efektu lidské práce.

Metody měření produktivity práce:

naturální metoda – vyjadřuje produktivitu práce v hmotných jednotkách

- přímý způsob: $P = \frac{Q}{T}$

- nepřímý způsob: $W = \frac{T}{Q}$

P = produktivita práce, Q = množství zhotovených výrobků, T = množství vynaložené práce,
W = pracnost na jednotku výroby

cenová metoda – charakterizuje objem vyrobené produkce formou peněžních ukazatelů

$$P_p = \frac{Q_1 \cdot C_1 + Q_2 \cdot C_2 + \dots + Q_n \cdot C_n}{T_1 + T_2 + \dots + T_n} = \frac{\sum_{i=1}^n Q_i \cdot C_i}{\sum_{i=1}^n T_i}$$

Q_1, Q_2, \dots, Q_n = množství jednotlivých výrobků určitého sortimentu

C_1, C_2, \dots, C_n = ceny jednotlivých výrobků podle sortimentu

T_1, T_2, \dots, T_n = množství vynaložené práce na jejich výrobu v časových jednotkách

metoda jednotek práce – metoda založena na časové jednotce. Je relativně nejdokonalejší a nejprogresivnější metodou měření spotřeby práce. Jejímu většímu rozšíření brání poměrně obtížné zjišťování přesného odpracovaného času všech pracovníků zahrnovaných do přepočtů produktivity práce na jednotlivé výrobky a výkony

5. Mzdové formy odměňování, zásady personální práce

Mzda - smluvená odměna za vykonanou práci (peníze i naturálie), je uvedena v pracovní smlouvě nebo mzdovém výměru

Plat - odměna za práci zaměstnanci státu, krajů, obcí, státních fondů, příspěvkových organizací

Části mzdy: **základní část mzdy** (minimální je 8500,- Kč/měsíc, 50,60,- Kč/hod)

časová – tam, kde nejsou výkonové normy

úkolová – tam, kde jsou výkonové normy

- *jednotková* – přepočtená na jednotku výroby

- *podílová* – určitý podíl ze zisku

- *akordní* – za provedení rozsáhlejších prací

náhrada mzdy – za dovolenou, za nemocenskou, za výkon veřejné funkce, ve veřejném zájmu, za státní svátky

pohyblivá část mzdy (motivace k vyšším výkonům)

prémie – vypisovány pravidelně

odměny – vypisovány nepravidelně – *výkonnostní, mimořádné, jubilejní*

příplatky – za prostředí, ve výškách, v noci (50%), svátky + víkendy (25%)
za vedení

doplatky – dorovnání mzdy

osobní ohodnocení – za výkon, osobní schopnosti, aktivitu apod.

podíl na hospodářském výsledku

Další ohodnocení mimo mzdu – penzijní připojištění, palivové dříví, příplatky na stravu, delší dovolená, pružná pracovní doba, fond kult.soc.pořeb, příspěvek na dopravu, mobilní telefon, služební byt apod.

Odvody ze mzdy: **zaměstnanec** – soc. pojištění (6,5%), zdravotní pojištění (4,5%), daň z příjmů (15%)

zaměstnavatel – soc. pojištění (25%), zdravotní pojištění (9%)

Personální práce

– získávání kvalitních lidí pro podnik, práce s nimi, motivace,

- výběr probíhá na základě životopisu, pohovoru, testu, reference, psycholog. testů

Činnosti personálního oddělení: plánování počtu pracovníků, jejich výběr, rozmístění, hodnocení, odměňování, vzdělávání, kolektivní vyjednávání, sociální péče – bezpečnost a ochrana zdraví, personální informační systém

9. Dlouhodobý majetek – podstata, členění, klasifikace a struktura

Dlouhodobý majetek je majetek dlouhodobé povahy s dobou použitelnosti delší než 1 rok, který se postupně opotřebovává a jeho hodnota se postupně přenáší do nákladů ve formě odpisů. Patří mezi aktiva podniku jako investiční dlouhodobý majetek.

Dělení DM: **dlouhodobý hmotný majetek (DHM)** – vstupní cena vyšší než 40 000,-, doba použitelnosti je delší než 1 rok, odepisuje se

- nemovitý – pozemky, budovy, stavby, umělecké př.
- movitý – stroje, výrobní zařízení, dopravní prostředky, inventář
- pěstební celky – trvalé porosty s dobou plodnosti více jak 3 roky (sady, vinohrady)
- zvířata – základní stádo, tažná zv., dostihový a plemenný kůň apod.

dlouhodobý nehmotný majetek (DNM) – vstupní cena vyšší než 60 000,-, doba použitelnosti je delší než 1 rok, nehmotný charakter – zřizovací výdaje, projekty, technologické postupy, software, ocenitelná práva – patenty, licence, ochranné známky, goodwill (dobré renomé), odepisuje se – účetní i daňové odpisy

dlouhodobý finanční majetek (DFM) – majetkové účasti podniku v jiných podnicích nebo dlouhodobé cenné papíry (akcie, obligace), neodepisuje se, minimální hodnota není stanovena a doba používání je delší než 1 rok

Struktura zdrojů DM: **vlastní kapitál** – základní kapitál, kapitálové fondy, fondy ze zisku, hospodářský výsledek z minulých let
cizí kapitál – úvěry, obligace, rezervy, závazky vůči dodavatelům

10. Oceňování a opotřebení dlouhodobého majetku (fyzické a morální). Způsoby zjišťování míry opotřebení, důsledky opotřebení a možnosti snižování opotřebení

Oceňování: je stanoveno zákonem o účetnictví

pořizovací cena - cena, za kterou byl majetek pořízen a náklady s jeho pořízením související (montáž, doprava apod.) – DHM, DNM

cena pořízení - cena, za kterou byl majetek pořízen bez nákladů s jeho pořízením - DFM

reprodukční cena - cena, za kterou by byl majetek pořízen v době, kdy se o něm účtuje - oceňuje se jím majetek nabytý bezúplatně nebo majetek zjištěný a nezaznamenaný v úč.

zůstatková cena – část pořizovací ceny, kterou si dosud majetek zachoval (PC-odpisy)

vlastní náklady – těmi se oceňuje majetek, pořízený nebo vyrobený ve vlastní režii

Opotřebení: **fyzické** – opotřebení používáním

- znamená ztrátu užitné hodnoty majetku – tedy ztrátu jeho užitných a technických vlastností
- velikost a rychlost fyzického opotřebení je ovlivněna mnoha faktory např. mírou provozního zatížení (využívání), způsob umístění, kvalita majetku, kvalifikace obsluhy, kvalita údržby a oprav

morální - znamená znehodnocení pracovních prostředků pro jejich technickou (i funkční) zastaralost, majetek může ztratit hodnotu, i když není ještě materiálně opotřebený

Měření míry fyzického opotřebení:

metoda časová - míra opotřebení se určuje poměrem skutečného využívání majetku v letech (T_s) a celkového normovaného (předpokládaného) času jeho využití (T_n = doba jeho životnosti)

$$O_{mt} = (T_s / T_n) * 100$$

metoda výkonová – míru opotřebení majetku (především u dopravních prostředků a pracovních strojů) určíme jako poměr objemu práce vykonané od uvedení do provozu do současnosti (V_s) a celkového normovaného výkonu za dobu životnosti (V_n).

$$O_{mv} = (V_s / V_n) * 100$$

metoda cenová (hodnotová) – poměr rozdílu vstupní a zůstatkové ceny DM k ceně vstupní daného hmotného majetku

$$O_{mh} = (C_n - C_z) / C_n * 100$$

Měření míry morálního opotřebení:

$$O_{e1} = (C_{np} - C_{nr}) / C_{np} * 100$$

O_{e1} - míra morálního opotřebení první formy (%)

C_{np} – pořizovací cena původní

C_{nr} – pořizovací cena současná

11. Reprodukce dlouhodobého majetku a zdroje jejího financování. Odpisy a způsoby odpisování

Reprodukce DM:

je plánovité nahrazování starého DM novým

reprodukce prostá – stroj nahradíme strojem stejného výkonu

reprodukce rozšířená – stroj nahradíme strojem s vyšším výkonem nebo více stroji se stejným výkonem

reprodukce zúžená – stroj nahradíme strojem s nižším výkonem nebo nenahradíme vůbec

Zdroje financování:

vlastní kapitál – nákup, vlastní výroba, dar, převod z osobního majetku, vklady majetku společníků

cizí zdroje – krátkodobý bank. úvěr, dlouhodobý bank. úvěr nebo leasing, rezervy

Odpisy:

- jsou peněžní vyjádření materiálního a morálního opotřebení majetku
- snižují finanční základ daně
- ve formě odpisového fondu představují prostředky určené na reprodukci majetku

účetní – podle zákona o účetnictví

- majetek se odepisuje nepřímo na základě odpisového plánu – zde je stanoveno způsob výpočtu a provádění odpisů
procentem z pořizovací ceny
podle měřitelného dosaženého užítu (výkonu)

daňové – podle zákona o daních z příjmu

- slouží pro výpočet základu daně z příjmu
- neúčtují se v účetnictví, ale na kartě majetku

Metody výpočtu daňových odpisů:

rovnoměrné (lineární) odpisování – odpisy jsou po celou dobu odpisování stejné

- základem pro výpočet odpisů při rovnoměrném odpisování je pořizovací cena a stanovená odpisová sazba

$$O = VC \cdot OS / 100$$

O – odpis v Kč

VC – vstupní cena v Kč

OS – odpisová sazba v procentech

zrychlené (degresivní) odepisování – zpočátku odepisujeme vyšší částku, která postupně klesá

- je stanoveno 6 odpisových skupin podle třídění majetku (budovy – 5, stroje – 2)

$$1. \text{ rok: } O_1 = VC / K$$

O₁ – odpis v Kč

VC – vstupní cena v Kč

K – koeficient odpisování stanovený pro jednotlivé odpisové skupiny

$$t\text{-tý rok: } O_t = 2 \times ZC / (K - n)$$

ZC – zůstatková cena (vstupní cena – odpis

n – počet let, po které bylo odpisováno

13. Charakter a zvláštnosti lesní výroby a funkce lesa

Lesní výroba: je činnost dvou komponentů – činnost člověka jako výrobce a činnost lesního ekosystému. Tyto činnosti neprobíhají současně.

Fáze lesní výroby:

- obnova lesa** – založení nového nebo obnova po těžbě (převaha lidské práce)
- výchova a ochrana lesních porostů** – v této fázi „pracuje“ především lesní ekosystém, člověk jen občas vynakládá práci především na ochranu
- mýtní těžba** – opět převaha práce člověka při těžbě

Zvláštnosti lesní výroby: specifické stanovištní nároky dřevin – jednotlivé dřeviny mají různé nároky na stanoviště

časová rozdílnost výstupů v dokončování výroby – výroba není ukončena najednou, ale postupně (vánoční stromky, ozdobné kletě, tyče, výřezy z probírek a pak až teprve vlastní těžba)

prostorová rozptýlenost - velké vzdálenosti = zvýšení režijních nákladů, ztížená ochrana lesů a řízení lesní výroby

sezónnost a vliv klimatických jevů

mimořádně dlouhá výrobní doba – 30 – 200 let

relativně krátká pracovní doba

polyfunkčnost lesního hospodářství

Funkce lesa:

- dřevoprodukční** – produkce dřeva
- vodoochranná** – zadržuje vodu vsakováním a zabraňuje jejímu nadměrnému úbytku
- půdoochranná** – zabraňuje erozi půdy
- hygienická** – les je nazýván plicemi planety – zadržuje prašné částice
- krajinná** – utváří krajinu a má vysokou biodiverzitu (pralesy dokonce nejvyšší)
- rekreační** – relax v době volna
- zdravotní** – blahodárné účinky na zdraví a psychiku člověka
- vojenská**
- kulturní**

14. Grafické metody analýzy vztahu ekonomických veličin. Diagram přelomu, diagram syntézy, ziskový diagram, podstat a použití

Hodnocení hospodářské činnosti podniku je založeno na analýze vztahů mezi objemem výroby, tržbami, úrovní nákladů (fixních a variabilních) a ziskem. Prostřednictvím metod analýz pak dokážeme docílit výsledků, při kterých dojde ke snížení nákladů a zvýšení objemu tržeb.

Diagram přelomu:

- používá se při zjišťování efektivnosti investic, máme-li dvě a více řešení
- porovnávají se náklady ku objemu výroby

$$CN_1 = a_1 \cdot x + b_1 \qquad CN_2 = a_2 \cdot x + b_2 \qquad (CN = VN \cdot x + FN)$$

x – objem výroby, **a** – variabilní náklady na jednotku výroby jedné alternativy

b – fixní náklady jedné alternativy

bod přelomu (P) – průsečík Y1 a Y2 – rovnovážný stav celkových nákladů obou alternativ – po vynesení na osu X – udá objem výroby, při kterém jsou obě varianty rovnocenné. Zde je patrné, že pro objem do bodu P je vhodnější varianta 1, pro objem větší než P je vhodnější varianta 2.

Diagram syntézy:

- umožňuje vybrat při stejném objemu výroby variantu, při které součet fixních nákladů a variabilních nákladů minimální.

M – takový bod objemu výroby, při kterém je součet FN a VN minimální

Ziskový diagram:

- zkoumá vztahy mezi ziskem podniku a objemem jeho výkonů

CV – celkové výnosy ($CV = c \cdot Q$ cena * objem výroby)

CN – celkové náklady ($CN = VN \cdot Q + FN$)

Z – zisková funkce

KB – kritický bod (po něm dochází ke zisku)

Q_{BZ} – bod zvratu – při něm při určitém objemu nevzniká ani zisk ani ztráta

15-16. Oběžný majetek, jeho podstata, struktura, optimalizace

Oběžný majetek = majetek krátkodobý = majetek provozní = oběžná aktiva

Dělení OM:

- zásoby** – materiál
- nedokončená výroba
 - hotové výrobky
 - zvířata
 - zboží
- peníze** - hotovost
- běžný účet
 - ceniny (známky, kolky)

pohledávky – odběratelé

- sdružené podniky

cenné papíry – krátkodobé

náklady příštích období

Obratový cyklus:

je složen z výrobní a oběhové fáze, jimiž OM projde, než se dostane do své původní formy

Úkolem ekonomů je optimalizovat vázanost financí tak, aby doba obratu (1 cyklus) byla co nejkratší. Čím rychleji majetek obíhá, tím je ho potřeba méně pro výrobu. Optimalizace spočívá nejčastěji v e snižování zásob, plynulém přísunu materiálu a plynulém odbytu.

Doba obratu:

= obratový cyklus $T = (Z/Q) \cdot D$

Z – průměrný stav OM

Q – objem produkce (tržby) za období

D – délka období ve dnech

Rychlost obratu:

- jeden z nejdůležitějších ukazatelů hospodářské činnosti podniku

$$n = Q / Z$$

Základní optimalizační přístup spočívá v zachování rovnováhy mezi zdroji a potřebami a v zajištění běžné i pojistné zásoby při použití minimálních celkových nákladů.

17. Náklady – podstata, klasifikace, členění

Náklady:

- jsou peněžním vyjádřením spotřeby všech výrobních faktorů
- jsou kritériem při posuzování ekonomické úrovně podniku
- jsou jedním z hlavních činitelů ovlivňující tvorbu cen

Účetní náklady: - spotřeba hodnot, které jsou evidované ve finančním účetnictví

x

Výdaje: - úbytek finančních prostředků

Třídění podle druhů nákladů:

- spotřeba surovin, materiálu a energie
- odpisy investičního majetku
- mzdové a ostatní osobní náklady
- finanční náklady (úroky, pojistné)
- náklady na služby (cestovné, opravy)

Podle účelu:

- přímé náklady** - prvotní (mzdy dělníků, materiál, výrobní výkony
- druhotné (pomocné provozny, doprava)
- režijní náklady** - výrobní režie (spojená s řízením výroby – mzda mistra, materiál..)
- správní režie (spojená s řízením podniku – mzda ředitele, PR)

Podle vztahu k objemu výroby:

- variabilní** – spotřeba materiálu, výrobní mzdy, výrobní spotřeba energie dopravné, obaly, odpisy výrobní apod.
- fixní** – správa, nevýrobní odpisy, účetnictví, personalistika

Podle charakteru struktury:

- jednoduché** – sledují jeden z nákladových druhů
- komplexní** – sledují všechny nákladové druhy

Podle hlediska významu:

- základní** – vlastní výrobní činnost
- vedlejší** – spojené s řídicí a správní činností

Podle započitatelnosti nákladů:

- úhrnné** – absolutní suma
- průměrné** - na jednotku výroby
- diferenciální** – mezní přírůstek na jednotku výroby

Celkové náklady: - náklady, které podnik vynaložil na celkový objem výroby

Jednotkové (jednicové, průměrné): - náklady na jednotku výroby

Marginální (mezní) náklady: - náklady spojené se zvýšením výroby o jednu jednotku

Alternativní (oportunitní) náklady: - ztráty, které vzniknou, když výrobní faktory nejsou použity na nejvýhodnější podnikovou aktivitu

18. Kalkulace nákladů, faktory snižování nákladů

- Kalkulace:**
- jejím úkolem je stanovit náklady na jednotlivé výrobky nebo poskytované služby
 - výsledky jsou využívány k sestavení plánů nákladů, hodnocení rentability a stanovení vnitropodnikové ceny
- Kalkulační vzorec:**
- $$\begin{aligned} & \text{přímý materiál} + \text{přímé mzdy} + \text{ostatní přímé náklady} + \text{výrobní režie} = \\ & = \text{vlastní náklady výroby} + \text{správní režie} = \\ & = \text{vlastní náklady výkonu (VN)} + \text{odbytové náklady} = \\ & = \text{úplné vlastní náklady výkonu (ÚVN)} + \text{zisk} = \\ & = \text{výrobní cena} + \text{obchodní a odbytové přírážky a srážky} = \\ & = \text{P R O D E J N Í C E N A} \end{aligned}$$
- Vlastní náklady výroby:**
- přímé náklady na materiál, mzdy, ostatní a výrobní režie (náklady spojené s řízením výroby)
- Správní režie:**
- náklady na řízení podniku
- Odbytové náklady:**
- jsou spojené s odbytem výrobků např. náklady na skladování, expedici, na reklamu
- Druhy kalkulace:**
- **předběžné**
 - plánové – úroveň nákladů, jichž má podnik dosáhnout v průměru v určitém období
 - operativní – vychází z okamžitého stavu normativní základny
 - propočtové – sestavují se delší dobu před vlastním zhotovením výrobku
 - **výsledné**
 - provádí se pro účely controllingu
- Podle typu výroby:**
- **zakázkové** – kusové, malosériové
 - **normové** – hromadná výroba
 - **postupné** – fázové
- Operativní kalkulace:**
- hlavním článkem soustavy kalkulací
 - slouží k bezprostřednímu řízení hospodárnosti výroby
 - je základem pro tvorbu vnitropodnikových cen
 - vychází se z ní při výpočtu nákladů nedokončené výroby a její oceňování

7. Normy a normativy. Druhy pracovních norem. Jejich tvorba a využití v lesním hospodářství.

Norma

závazné pravidlo, předpis, způsob jednání nebo řešení

Druhy norem:

normy legislativní – zákony a vyhlášky (např. Lesní zákon – má 11 vyhlášek)

normy technické - normy udávající maximálně nebo minimálně přípustnou mez využití jednotlivých činitelů výroby (normy spotřeby materiálu, práce, energie)

normy pracovní – objektivizace spotřeby práce

- normy pracovních postupů - popis a návaznost prac. operací

- normy kvalifikační – jaká kvalifikace je nutná

- normy spotřeby práce – stanovují množství živé práce

 - *normy obsluhy*

 - *normy stavu*

 - *normy výkonové* – norma času (spotřeba času na jednotku výroby – normohodina)

 - norma množství - (množství výrobků za jednotku času)

Normativ

ukazatel, který v požadované formě vyjadřuje žádoucí rozsah nebo kvalitativní parametry pro výrobní či nevýrobní činitele, např. normativ zásob, oběžných prostředků

Normování práce:

souhrn činností, jejichž výsledkem jsou technicky a ekonomicky zdůvodněné pracovní normy, které určují např. jak se má práce vykonávat, jaká je potřebná kvalifikace, kolik je potřeba živé práce k provedení

Výkonové normy:

obsahují normativy času vztažené na jednotku výkonu uvedenou v tabulkách výkonových norem ve stanovených pracovních podmínkách

Členění času pracovníka:

normativy času se dělí na čas práce jednotkové, dávkové, směnové, čas obecně nutných přestávek (jídlo, oddech předepsaný normou BOZP) a podmíněně nutných přestávek (hygienické, fyziologické, organizační)

čas jednotkový – jeho spotřeba je přímo úměrná počtu vyrobených jednotek výkonu

čas dávkový – sériová výroba - patří sem činnosti spojené se zahájením a ukončením práce na určité dávce jednotek výkonu

čas směnový – čas na úpravu pracoviště na začátku a konci pracovní doby

čas ztrátový – čas činností nesouvisejících s vykonanou prací

Základ normování:

rozborová metoda - výrobní proces je rozčleněn na dílčí operace a výkony, určí se činitelé ovlivňující množství spotřebované práce. Měřením a výpočty se určí potřebné časy všech dílčích částí pracovního výkonu, na které byl daný pracovní proces rozdělen (normativy). Z nich se sestavují celkové normy spotřeby času pracovníků pro jednotlivé vybrané pracovní výkony.

22. Diferenciální renta

Diferenciální renta: mimořádný zisk - druh pozemkové renty, kterou získávají vlastníci lesních pozemků, jejichž půda je úrodnější nebo má vzhledem k trhu výhodnější polohu

závisí na: vyráběném výrobku
ceně na trhu
dopravních nákladech

Diferenciální renta I. jejím zdrojem je mimořádný zisk vytvořený na úrodnějších a vzhledem k trhu lépe umístěných pozemcích. (vyšší úrodnost)

z kvality – je dána: rozdílnou úrodností lesních půd - v lese, v zemědělství, při těžbě nerostných surovin

z polohy – rozdílnou polohou lesních porostů vzhledem k místním odbytům dříví

Diferenciální renta II. dodatečný mimořádný čistý důchod, vzniklý v zemědělském podniku v důsledku intenzivnějšího hospodaření na půdě (meliorace, hnojiva, chemizace)

z dodatečných vkladů - např. zlepšení úrodnosti pozemku = vyšší náklady

Pro podnikatele je nemyslitelné hospodařit na lesních půdách, na kterých je cena produkce nižší než cena vložených výrobních činitelů. Za takových podmínek lze pěstební a těžební činnost zajišťovat jedině za předpokladu státní podpory – dotace, snížení daní.

23. Finanční matematika, časová hodnota peněz. Faktor času (způsoby propočtu úročení)

Finanční matematika

- poskytuje matematické modely pro oblast finanční ekonomiky, zabývá se tedy finančními toky a optimálním užitím finančních instrumentů.
- začíná popisem časové hodnoty peněz (úročení), použití aktiv k optimálnímu rozložení rizika a hledá cenu odvozených aktiv

Časová hodnota peněz

- je matematická metoda sloužící k porovnání hodnoty dvou a více peněžních částek z různých časových období
- umožňuje zjistit budoucí hodnotu úspor, výši úroků, splátky úvěru apod.
- základním předpokladem je fakt, že dnešní hodnota koruny je větší než hodnota koruny zítřejší

Faktor času

- způsobuje, že hodnota dnešní peněžní jednotky je vyšší než hodnota peněžní jednotky v budoucnu (časová hodnota peněz se mění)
- uplatňuje se:
 - při rozhodování o investicích, kde hlediskem výběru je doba výstavby a doba životnosti
 - při rozhodování o způsobu financování dlouhodobého majetku, kdy s ohledem na dobu splácení je nezbytné jejich výši přepočítat na současnou hodnotu
 - při stanovení tržní ceny majetku se tato musí aktualizovat podle toho, jak ji ovlivňuje poptávka a nabídka na trhu

Úrok

- odměna za dočasné poskytnutí kapitálu jiné osobě
- úroční kapitálu vychází z předpokladu, že by jej vlastník mohl investovat jinde a mít z něj užitek. Zohledňuje inflaci a určitou míru rizika, že částka nebude vrácena včas nebo v plné výši.
- nominální úroková míra může být roční, čtvrtletní, měsíční i denní

Typy úročení

jednoduché – připisované úroky v obdobích se počítají stále pouze z původního kapitálu. Nárůst úroků je lineární.

výpočet úroku: $u = K \cdot i \cdot t$ u – úrok, K – kapitál, i – úroková míra v setinách, t – doba splatnosti v letech

výpočet budoucí hodnoty kapitálu: $K_t = K_0 (1 + i \cdot t)$

K_t – budoucí hodnota kapitálu

K_0 – současná hodnota kapitálu

výpočet hodnoty počátečního kapitálu: $K_0 = K_t / (1 + i \cdot t)$ tzv. diskontování

složené – úroky se připočítávají k původnímu kapitálu a spolu s ním se úročí v následujícím úrokovém období. Nárůst úroků je exponenciální

výpočet budoucí hodnoty kapitálu: $K_t = K_0 \cdot (1 + i)^t$

výpočet hodnoty počátečního kapitálu: $K_0 = K_t / (1 + i)^t$

smíšené – kombinace obou typů

předlůhnutí - k placení úroků dochází na začátku úrokového období

polhlůhnutí - k placení úroků dochází na konci úrokového období

Diskont:

rozdíl mezi počáteční a konečnou hodnotou kapitálu

19. Cena v tržní ekonomice. Typy cen. Výrobní cena

Cena:

- vyjadřuje hodnotu zboží v penězích, tato hodnota se měří množstvím práce

Funkce ceny:

- regulační (nabídka = poptávce)
- informační (podklady pro marketingovou analýzu)
- stimulační – stimuluje dodavatele vyrábět žádané produkty

Druhy cen:

tržní cena – cena, která vzniká při prodeji zboží na trhu = výrobní náklady + zisk

- dána vztahem nabídky a poptávky – zvyšuje-li se poptávka, zvyšuje se cena a naopak

rovnovážná cena - cena určitého zboží, za kterou jsou výrobci ochotni prodat takové množství zboží, které kupující zároveň chtějí koupit = při vyrovnání nabídky a poptávky

světová cena - cena, která se vytváří v hlavních střediscích světového obchodu, na světových burzách (ropa, zemní plyn apod – dřevo NE)

dumpingová cena - dovozní cena, která je nižší než průměrné náklady nebo nižší, než je cena produktu na domácím trhu – úmyslně snižená, aby se snáze proniklo na zahraniční trh (ochrana – antidumpingová cla)

specifická cena - cena práce (mzda), cena deviz (kurz), cena peněz (úrok)

běžná cena - aktuální cena v daný okamžik

stálá cena – vylučuje inflaci

pořizovací cena – cena, za kterou bylo možno věc si pořídit v dané době

reprodukční cena – cena, za kterou by bylo možno stejnou věc pořídit v době ocenění

monopolní cena - spojována často s nadnárodními společnostmi

regulovaná cena – cena regulovaná státem (nájem..)

výrobní cena – hodnotová = mzdy + materiálové náklady + míra zisku

- nákladová = mzdy + materiálové náklady + zisk v poměru k nákladům

Faktory ovlivňující cenu:

- nabídka, poptávka
- výrobní a mimovýrobní náklady
- množstevní cena
- cena zastupitelného zboží
- cena doplňkového zboží
- kvalita
- ostatní podmínky při prodeji: místo prodeje, doba prodeje, vybavenost prodejny, sezónní vlivy

Tvorba cen:

nákladově orientovaná - jinak také nazývaná kalkulace - stanovuje se součtem nákladů na spotřebované suroviny, ke kterému se připočte přírážka (obchodní marže)

orientovaná na konkurenci - vychází z předpokládaných cen konkurence resp. dominantního prodejce

orientovaná na poptávku - pohyblivá cena - závisí na ochotě kupujícího koupit produkt

24. Hodnocení ekonomické efektivity investic metodou doby splacení (návratnosti), metodou čisté současné hodnoty a metodou vnitřního výnosového procenta

Ekonomická efektivnost investic: - porovnání investičních nákladů s výnosy, které investice přinese za období životnosti (cash flow). Pokud je to pozitivní, rozhodneme se investici pořídit. Pokud ne, zvolíme jinou variantu.
- hlavním smyslem přitom je, jak maximalizovat efekt vynaložených finančních prostředků.

Investiční náklady - náklady na pořízení, dopravu a instalaci

Výnosy z investice – součet přírůstku čistého zisku a přírůstku odpisů

Metoda doby splacení (návratnosti):

- je to čas, za který peněžní tok přinese hodnotu rovnající se nákladům na investici.
- doba návratnosti - doba, za kterou se nám vrátí investovaný kapitál
- pokud jsou výnosy v každém roce životnosti stejné, platí
$$DS = IN / CF$$

doba splacení = investiční náklady / průměrné roční cash-flow
- pokud jsou výnosy jiné – postupně načítáme roční peněžní toky tak dlouho, až se $CF = IN$

Metoda čisté současné hodnoty (CSH): = rozdíl mezi současnou hodnotou příjmů (SHV) a současnou hodnotou výdajů (SHN) projektu. Investice je výhodná, je-li index výnosnosti větší než 1 ($CSH =$ nebo > 0) => projekt není přijatelný, je-li hodnota $CSH < 0$

Metoda vnitřního výnosového procenta (VVP) - vnitřní výnosové procento je taková diskontní sazba, při které platí, že současná hodnota výnosů mínus současná hodnota nákladů je rovna 0 ($CSH = 0$)

- interpretace metody VVP říká, že projekt je přijatelný k realizaci, pokud je VVP rovno či větší než individuální diskontní sazba, přijatelná pro investora. V opačném případě je realizace projektu nepřijatelná
- **diskontní sazba** – sazba, za kterou mohou banky obdržet úvěr od centrální banky

25. Výnosy, rozvaha, výsledovka

Výnosy podniku: tvoří – **provozní výnosy** – tržby za prodej výrobků a služeb
– **finanční výnosy** – vznikají v peněžních ústavech
– **mimořádné výnosy** – např. z prodeje investičního majetku

Platí: výnosy – náklady = hospodářský výsledek před zdaněním – daně = hospodářský výsledek po zdanění + čerpání z rezervních fondů – přiděly rezervním fondům \pm hospodářský výsledek z minulých let = **bilanční zisk (+) nebo bilanční ztráta (-)**

Výsledovka: = výkaz zisků a ztrát, důležitá součást roční uzávěrky podniku + roční rozvaha a výkaz cash flow = hlavní finanční výkazy podniku

Rozvaha: - podává přehled o majetku podniku (aktivech) a zdrojích jeho krytí (pasivech) v peněžním vyjádření k určitému datu (rozvahovému dni) a umožňuje tak posoudit finanční pozici podniku
- součet aktiv se vždy rovná součtu pasiv

aktiva – investiční majetek – nehmotný (software, licence), hmotný (budovy, stroje, auta, pozemky) a finanční investice (cenné papíry, vklady v jiných podnicích, termínované vklady)

- oběžný majetek – zásoby (materiál, nedokončená výroba, výrobky), pohledávky (odběratelé, směnky k inkasu)

- peníze a cenné papíry - peníze v pokladně, šeky, vklady u peněžních ústavů, krátkodobý finanční majetek

pasiva – vlastní kapitál – základní jmění, rezervní fond, nerozdělený zisk

- cizí kapitál – krátkodobý (krátkodobé úvěry, závazky vůči dodavatelům, rezervy, krátkodobé finanční pomoci, dlouhodobý (bankovní úvěry, vydané obligace)

26. Kapitálová struktura podniku

Kapitál podniku:

- finanční zdroje podniku

Vlastní kapitál:

základní kapitál – vklady zakládajících členů, u některých forem podnikání povinný, zapisuje se do OR

rezervní kapitál – slouží ke krytí ztrát a překonání nepříznivého období

nerozdělený zisk – určený pro rozvoj firmy

emisní ážio – rozdíl mezi skutečně dosaženou prodejní cenou akcií a jejich nominální hodnotou

Cizí kapitál:

dlouhodobý – bankovní úvěry dlouhodobé, podnikové obligace, dlužní úpisy

krátkodobý – bankovní úvěry krátkodobé, dodavatelské úvěry, zálohy odběratelů, nevyplacené mzdy a dividendy, výdaje příštích období

Důvody, proč podniky využívají cizí zdroje:

- nedostatek vlastních zdrojů
- věřitelé nemají právo podílet se na přímém rozhodování podniku
- cizí kapitál je zpravidla levnější než vlastní (daňový efekt)
- využitím cizího kapitálu lze dosáhnout vyšší rentability vlastního kapitálu

Důsledky zvýšení cizího kapitálu:

- růst zadluženosti a snížení finanční stability podniku
- roste nebezpečí bankrotu podniku
- každý další zdroj je obtížnější získat a je zpravidla i dražší
- s růstem zadluženosti rostou i požadavky akcionářů na vyšší dividendy

27. Základní ukazatele finanční analýzy

Finanční analýza:

- je komplexní posouzení současné finanční a ekonomické situace společnosti za pomoci specifických postupů a metod
- poukazuje nejen na silné stránky podniku, ale zároveň pomáhá odhalit případné poruchy ve finančním hospodaření
- zdrojem informací pro její sestavení jsou účetní výkazy
- z hlediska provedení lze finanční analýzu rozdělit na interní a externí, z hlediska zaměření pak na statickou, dynamickou a poměrovou finanční analýzu

Základní metody finanční analýzy:

- procentní rozbor** - procentní analýza účetních výkazů, která spočívá v tom, že se absolutní částky uváděné ve finančních výkazech převedou na relativní (procentické) vyjádření.
 - vypočítávají se podíly jednotlivých položek rozvahy na aktivech a položek výsledovky na výnosech
 - vertikální analýza – výkazy na společném rozměru
 - horizontální analýza – porovnání v čase

- poměrová analýza** - využívá ukazatele vypočtené z absolutních ukazatelů (např. podíl ceny akcie k čistému zisku na 1 akci)

Postup:

- výpočet poměrových ukazatelů za sledovaný podnik
- porovnání poměrových ukazatelů s odvětvovými průměry
- hodnocení poměrových ukazatelů v čase
- hodnocení vzájemných vztahů mezi poměrovými ukazateli
- návrh na opatření – analýza odhaluje slabá a silná místa v podnikovém hospodaření

Nejdůležitější poměrové ukazatele

- ukazatelé likvidity** - podniku dostát svým závazkům (porovnávají se závazky k disponibilním prostředkům)

- běžná likvidita - likvidní aktiva / krátkodobé závazky
- krátkodobá likvidita - (likvidní aktiva + krátkodobé pohledávky) / krátkodobé závazky
- okamžitá likvidita - peněžní prostředky / okamžité splatné dluhy
- dlouhodobá likvidita - (likvidní aktiva + krátkodobé pohledávky + zásoby) / krátkodobé závazky

- ukazatelé rentability** - hodnotí ziskovost podniku (čím vyšší, tím lepší) a poměrujeme zisk s náklady či výnosy nebo vloženým kapitálem

- rentabilita vlastního kapitálu (ROE) - zisk / vlastní kapitál
- rentabilita celkového kapitálu (ROA) - zisk / celkový kapitál
- rentabilita aktiv - zisk / celková aktiva
- rentabilita obrátu - zisk / obrát
- rentabilita nákladů - zisk / náklady

- ukazatelé zadluženosti** - hodnotí úvěrové zatížení podniku. Vyšší zadluženost je možná, ale jen za cenu vyšší rentability.

- úrokové krytí - (zisk před zdaněním + nákladové úroky) / nákladové úroky
- míra zadluženosti vlastního kapitálu - cizí zdroje / vlastní kapitál
- míra celkové zadluženosti - cizí zdroje / celková aktiva

28. Výrobní faktory a jejich substituce:

Základní výrobní faktory:

práce – cílevědomá lidská činnost zahrnující veškeré lidské zdroje, kterými může společnost disponovat. Pracovní síla – souhrn fyzických a duševních schopností člověka konat práci. Cena pracovní síly je mzda.

příroda (půda) – patří sem vodstvo, pedosféra, nerostné suroviny, zdroje energie, přírodní společenstva

kapitál – majetek podniku – dělí se na investiční a oběžný – viz otázka 20

Substituce výrobních faktorů: - změna poměru výrobních faktorů provedená za účelem využití jejich cen k vyšší efektivnosti hospodaření podniku

práce – lze nahradit stroji (mechanizace), koncentrace půdy

půda – menší rozlohu lze kompenzovat – většími kapitálovými vklady (intenzifikace), vyšší mechanizací, melioracemi lesní půdy a šlechtění lesních dřevin, nárůstem pracovní síly

29. Ekonomická statistika, vývoj, účel, metody (míry závislosti, poměrná čísla, indexy, dynamické řady a výběrové metody)

Ekonomická statistika: - zkoumá všechny stránky hospodářského života společnosti
- slouží k číselnému vyjadřování, zobrazování a analýze ekonomických jevů a procesů v konkrétním místě a čase jejich výskytu
- shromažďuje ekonomické informace ve formě ekonomických ukazatelů

Metody:

poměrná čísla - vznikají vydělením dvou absolutních čísel, nebo i jiných poměrných čísel

- **strukturální čísla** – sledují, jaký podíl zaujímá zjištěné množství jednotlivých skupin na které byl soubor roztržiděn ve sledovaném celku (jevu). Součet všech jednotlivých strukturálních poměrných čísel dílčích souborů zkoumaného jevu musí být vždy roven 1.
- **intenzitní čísla** - udávají relativní velikost (úroveň) příslušného jevu v jeho měrových jednotkách, připadajících na jednu jednotku nositele daného jevu
 - srovnávají dvě nestejnomené veličiny měřené různými měrnými jednotkami
- **indexy** - srovnávají stejnojmenné, souřadné ukazatele, lišící se buď časově, prostorově nebo věcně
 - podle účelu: i. časové, i. prostorové, i. věcné
 - podle funkce: i. popisné, i. analytické
 - podle povahy srovnávaných ukazatelů: i. množství, i. úrovně
 - podle hlediska stejnorodosti: i. individuální (jednoduché (bazické, řetězové), složené (i. proměnlivého složení, i. stálého složení a i. struktury)), i. souhrnné (i. objemové a i. cenové)

statistické zkoumání dynamických řad - charakterizuje změny (vývojové tendence) sociálních a ekonomických ukazatelů v čase

- **časové řady** - podle charakteru ukazatele shromážděného v časové řadě na časové řady ukazatelů intervalových a časové řady ukazatelů okamžikových
 - podle délky intervalů, ve kterých jsou sledovány (č.ř. roční nebo č.ř. krátkodobé)
 - podle druhu sledovaných ukazatelů (č.ř. absolutních ukazatelů a č.ř. odvozených charakteristik)

časová řada - je výsledkem 3 druhů pohybu: **trendu** (tendence vývoje řady)
oscilace (četnost a stupeň pravidelnosti
výchylek jednotlivých hodnot časové řady vůči trendu)
náhodných činitelů

korelační analýza – používaná při zjišťování příčinné závislosti dvou a více kvantitativně vyjádřených jevů

regresní analýza – vyjádření jednostranné závislosti jednoho jevu na druhém nebo na několika pomocí regresní rovnice

výběrové metody – metody náhodného výběru patří k tzv. metodám statistické indukce, která je zobecnění statistických výsledků. Podstatou je, že se podle vybrané části prvků souboru provádí odhady průměrů a relativních četností případně jiných statistických charakteristik

6. Druhy pracovních poměrů a jejich charakteristika (druhy smluv), výpočet mzdy.

Pracovní poměr – smluvní vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, jehož předmětem je pracovní činnost, kterou se zaměstnanec zavazuje za mzdu pro zaměstnavatele vykonávat

- vzniká na základě pracovní smlouvy nebo jmenování

Pracovní smlouva - má písemnou formu a obsahuje: *druh práce, místo výkonu práce, rozsah týdenní pracovní doby, den nástupu, datum ukončení nebo dobu trvání pracovního poměru*

Druhy pracovního poměru:

- hlavní pracovní poměr** – 40 hodin týdně, nelze mít dva najednou, pokud v jednom z nich není poskytnuto neplacené volno
 - může být na dobu určitou (nejvýše na dva roky) nebo na dobu neurčitou
 - ukončen může být dohodou, výpovědí, okamžitým zrušením, zrušením ve zkušební době – vždy písemnou formou

- dohoda o provedení práce** – rozsah práce není vyšší jak 300 hodin/rok,
 - písemná forma – druh práce, doba, odměna;
 - nevzniká nárok na dovolenou, příspěvek za přesčas, noc, svátky
 - pracovník odpovídá za škodu a má nárok na škodu, která mu při práci vznikne
 - zaměstnavatel odvádí 15% srážkovou daň, v případě, že mzda přesáhne 10 000/měsíc odvádí se i zdravotní a sociální
 - končí – splněním úkolu, odpracováním dohodnuté doby, odpracováním 300 hodin, dohodou

- dohoda o pracovní činnosti** - rozsah práce – max. 20 hodin týdně
 - písemná forma – druh práce, pracovní doba, doba určitá x neurčitá, odměna
 - nevzniká nárok na dovolenou (pokud není dohodnuto jinak), na příplatky za přesčas, v noci, ve svátek ani na odstupné
 - vzniká nárok na náhradu mzdy za nemoc, za svátky a za škodu, která při práci vznikne
 - pracovník odpovídá za škody
 - zaměstnavatel odvádí soc. a zdrav. pokud přesáhne 2 500,-/měsíc
 - končí – písemně s výpovědní lhůtou 15 dní, nebo skončí sjednaná doba činnosti

Výpočet mzdy:

Hrubá mzda – záloha na daň + slevy na dani + daňová zvýhodnění – zdravotní pojištění (4,5%) – sociální pojištění (6,5%) = čistá mzda

hrubá mzda – základní mzda + příplatky + odměny + náhrady mzdy

záloha na daň – 15% ze superhrubé mzdy (HM + soc.poj. za zaměstnavatele (25%)+ zdrav.poj. za zaměstnavatele (9%))

daňová zvýhodnění – 1/12tina ročních slev dle tabulek

slevy na dani – 1/12tina ročních slev dle tabulek